

TEMA 8.1: COMPOSITORS WAGNERIANS CATALANS

TÍTOL: EN RECORD DEL MESTRE JOSEP BORRÀS I FARRÉS

AUTOR: *Juan Carlos Juárez*

Ànima de la Passió d'Esparreguera; un autèntic "Meistersinger" com només podia existir a la ment de Wagner,

«Per un voler de Déu –a qui dono les gràcies– he estat escollit per gaudir de la sublim bellesa de la música. Això m'ha portat a fer un apostolat musical per als esparreguerins, perquè poguessin comprendre i compartir més fàcilment els sentiments que es desvetllin quan s'escolta o s'interpreta música». (Josep Borràs)

El 5 d'abril del 2020, diumenge de Rams, va morir a Esparreguera el Mestre Josep Borràs i Farrés, conegut popularment com el Tutu, a l'edat de 90 anys.

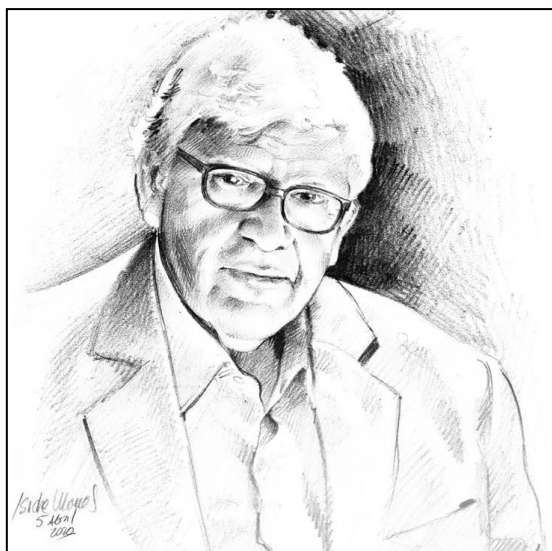
Les circumstàncies excepcionals en què aleshores ens trobàvem, amb els confinaments parcials a causa de la pandèmia passada, només van permetre la celebració d'una Missa, havent de posposar per més endavant els actes d'un merescut homenatge.

Ja en aquella Missa, on el mestre Borràs va deixar tot anotat sobre com volia que se celebrés, es mostrava clarament quin caràcter: Indicacions exactes de la música que s'havia d'escoltar incloent, com no, des de fragments de "Parsifal", fins a una sorprenent estrena mundial, un "Requiem" que va escriure i que s'havia d'estrenar el dia del seu funeral.

Temps després, el cap de setmana del 25 i 26 de febrer del 2023, Esparreguera es va vestir de Gala per homenatjar per fi i en gran al seu respectat artista.

Josep Borràs, nascut el 1929, és estimat i serà sempre recordat per la seva notable aportació a la vida cultural d'Esparreguera. Forner de professió, però músic per vocació, va mantenir sempre perfectament unides aquestes dues activitats a la seva afanyosa vida.

La seva obra més recordada és la música amb què s'il·lustra cada any en viu les representacions de "La Passió", una obra teatral d'origen medieval i de magnès dimensions que es pot seguir cada any en dates properes a Setmana Santa al Teatre construït ex profés per a les seves representacions. Només

aquesta composició, d'un valor artístic extraordinari, seria suficient per acreditar-ne el mèrit. Però la llista de les activitats culturals és enorme:

Des del 1947 (amb 18 anys) va ser organista de l'Església de Santa Eulàlia, exercint com un autèntic "mestre de capella", i on a més d'acompanyar les celebracions parroquials durant gairebé 70 anys, va realitzar més de 300 arranjaments i transcripcions per a orgue i música litúrgica. Va escriure nombroses caramelles, de les quals se sentia especialment orgullós, i diverses sardanes per a cobla, una de les quals 'Galant Esparreguera' ha estat recentment triada, per unanimitat entre tot el consistori, com a himne oficial de la Vila que el va veure néixer. També nombrosa música coral i religiosa,

alguns himnes per a entitats esportives i una Sarsuela. El 1950 va ser fundador de l'Orfeó Gorgonçana, institució que ha estat de vital importància per consolidar la vida cultural d'Esparreguera. L'any 2010, es va batejar amb el seu nom l'Auditori de l'Escola Municipal de Música i Dansa, institució a què va donar tota la seva creació musical.

L'any 2013, es va impulsar, amb el suport unànim de l'Ajuntament i de diferents entitats d'Esparreguera, la sol·licitud al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, perquè li fos atorgada la Creu de Sant Jordi "per ser un referent cultural a Esparreguera, gràcies a l'esforç i el treball incansable i desinteressat en la composició i la interpretació de molts projectes musicals en defensa de les tradicions, la cultura i la llengua catalana".

Serà recordat per la seva activa col·laboració en tot allò relacionat amb les representacions de "La Passió", en què va participar com a músic, actor, director musical i president del Patronat. També va estar activament vinculat amb el Patronat Parroquial i el Teatret de la mateixa ciutat. A més, mostrant una actitud infatigable de servei de la seva comunitat, va exercir durant 22 anys com a Jutge de Pau de la Vila.

És tot un miracle poder entendre com va compaginar la seva vida laboral (recordem els amplis horaris en què treballava al forn i a la fleca) la seva vida familiar amb la seva dona i fills i la gran quantitat d'activitats que va realitzar al llarg de la seva vida. Possiblement el va ajudar el fervor wagnerià del qual sempre va fer gala i al qual es referia en aquelles ocasions en què calia una "empenta extra" per a alguna activitat.

Membre de la nostra Associació

*Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona
<http://www.associaciowagneriana.com> info@associaciowagneriana.com*

Wagneriana, no va dubtar a posar-se al servei de l'ideal del mestre alemany, i n'és un exemple els actes d'homenatge del bicentenari del seu naixement, en què va tenir un destacat protagonisme, culminant amb un extraordinari concert d'homenatge celebrat, és clar, al Teatre de la Passió, i on es va estrenar, sota la seva batuta, amb un cor de 80 veus i una trentena de músics una obra de la seva autoria: l'Oda a Wagner.

Quan va ser nomenat Director del Patronat de la Passió, va tenir com a meta realitzar un espectacle "wagnerià". Com ell mateix comentava. "Si anem regularment als grans teatres d'òpera a veure i escoltar una obra el final de la qual coneixem, per què ens emocionem? Perquè la posada en escena, els músics i els intèrprets fan una feina extraordinària". Així va proposar elevar en tots els sentits el nivell de l'espectacle perquè, tot i ser conegut per tots els espectadors, s'emocionessin amb el seu desenvolupament. Borràs deia que la música a la Passió (la seva música) no és l'important, sinó el drama que passa a l'escenari. És una coincidència que a Bayreuth i al Teatre de la Passió l'orquestra romanguí oculta al públic, i la música es fonamenta amb la posada en escena? A tall d'exemple, altres innovacions que va aconseguir imposar mentre va ser director, és que a les escenes més emotives (per exemple, a la crucifixió), el públic no interrompés amb aplaudiments l'acció dramàtica que s'estava veient en escena.

* * *

Com comentàvem al començament d'aquesta ressenya, el dissabte 25 de febrer de 2023 s'iniciaven els actes d'homenatge. A la tarda es va inaugurar una exposició fotogràfica retrospectiva amb el títol Josep Borràs, el retrat d'un mestre. L'endemà es va celebrar una ballada de sardanes davant de la casa natal, on posteriorment es va col·locar una placa commemorativa.

Aquell mateix dia, a les 6 de la tarda al teatre de la Passió, es va celebrar una Gala d'homenatge amb el títol Celebrant el mestre Josep Borràs, Visca el Tutu. En aquesta Gala, on van col·laborar més d'un centenar de persones de diferents entitats culturals (Banda de Música d'Esparreguera, Orquestra i Cor

de la Passió, Grup de Caramelles, ball de Diables, Secció sardanista i professors i alumnes de l'Escola municipal de les Arts), es va combinar de manera espectacular la música en directe, amb audiovisuals i entrevistes. Vam poder veure des de fragments escenificats de la Passió, caramelles patriòtiques, Missa catalana, el Rèquiem que el mateix mestre va escriure perquè es toqués al seu funeral, fragments de la Sarsuela "El Juí", de la qual forma part la sardana "Galant Esparreguera" que citàvem abans com a recentment nomenat himne oficial de la Vila...

Van ser molt interessants i emotives les entrevistes a diferents referents de la vida cultural d'Esparreguera, que mostraven els records i les anècdotes al costat de Josep Borràs, i també ho van ser les intervencions finals dels presidents del Patronat de la Passió, del regidor de cultura i de l'alcalde, que van glossar el Mestre Borràs com "una persona que passarà a la història d'Esparreguera per tota la seva aportació al món musical i cultural".

* * *

El Mestre Borràs dirigint el concert d'homenatge a Wagner l'any 2013

Josep Borràs en una ocasió va escriure que el "Tristan i Isolda" era la millor obra dramàtica de Wagner, encara que podria perfectament ser un integrant més de "Els Mestres Cantaires", l'obra que per a ell –musicalment- era la millor del nostre estimat compositor. En efecte, quan en aquesta obra, al III acte, van desfilant els diferents gremis de treballadors/artistes, Josep estaria plenament integrat amb el gremi dels forners, cantant:

«¡Fam! Fam! Quina desgràcia tan espantosa!

Si el forner no us donés el pa de cada dia tothom moriria.

Enforneu! Enforneu! Amb la nostra feina diària s'espanta la gana!»

Però sobretot seria el fidel exponent d'aquells homes descrits per Wagner, que al marge de les seves professions, sabien que tenien una missió més important en aquesta vida: Ser propagadors i defensors del veritable Art. Tenir, com tenia Josep Borràs, les coses clares, i actuar en conseqüència, però alhora ser humils i saber que som únicament un instrument per a una finalitat superior.

En una ocasió, el mestre Borràs va escriure sobre el pagament que esperava rebre de les seves obres: «Les meves obres i activitats ja han estat premiades amb els plaers estètics i els llaços d'amistat que se n'han derivat»

Hermosa similitud amb el que Wagner posa en boca de Hans Sachs a l'últim tram de l'obra:

«M'honoreu en excés, a mi, un pobre home, per a mi resulta excessiva càrrega. La meva honra consisteix, a dir veritat, a saber-me estimat per vosaltres».

Finalment ens toca a nosaltres, parafrasejant el mateix Sachs, dir:

«No menyspreu l'Art i honreu els seus mestres! (...)

Els nostres mestres ho han cultivat i mantenint-se fidels al seu sentit, ho han conservat autèntic. (...)

Vegeu com honrat encara subsisteix! Què més voleu dels mestres? (...)

Us dic, doncs, de nou: Honreu sempre els mestres!»

Gràcies a tots els amics d'Esparreguera pel seu sentit homenatge de record i gratitud envers el seu fill predilecte!

Gràcies Josep, per tota la vostra dedicació a la música i a l'Art!